

Гресь О.В.

ТЕХНОЛОГІЧНІ ЕТАПИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Обґрунтовано етапи технології здійснення керівником загальноосвітнього навчального закладу (ЗНЗ) здоров'язберігаючої діяльності, а саме: орієнтаційний (розвиток спрямованості керівника ЗНЗ на реалізацію здоров'язберігаючої діяльності, чому сприяє ознайомлення управлінців із найважливішими проблемами і досвідом розвитку здоров'я через освіту та всебічне сприяння підвищенню кваліфікації педагога з урахуванням його особистісних потреб та інтересів); пізнавальний (посилення гносеологічного потенціалу управлінця шляхом систематизації й узагальнення професійно значущих знань і уявлень про основи людського здоров'я та управління його збереженням у процесі освіти); діяльнісно-результативний (практичні дії з планування, забезпечення, мотивації та контролю здоров'язбереження школярів, що вимагає вдосконалення сукупності вмінь, пов'язаних із реалізацією управлінських функцій, та передбачає використання активно-дискусійних форм і методів освіти та самоосвітню роботу).

***Ключові слова:** керівник, загальноосвітній навчальний заклад, здоров'язберігаюча діяльність, технологія, етапи.*

***Гресь О.В. Технологические этапы здоровьесохраняющей деятельности руководителя общеобразовательного учебного заведения.** Обосновано етапы технологии осуществления руководителем общеобразовательного учебного заведения (ОУЗ) здоровьесохраняющей деятельности, а именно: ориентационный (развитие направленности руководителя ОУЗ на реализацию здоровьесохраняющей деятельности, чему способствует ознакомление управленцев с наиболее важными проблемами и опытом развития здоровья через образование и всестороннее содействие повышению квалификации педагога с учетом его личностных потребностей и интересов); познавательный (усиление гносеологического потенциала управленца путем систематизации и обобщения профессионально значимых знаний и представлений об основах человеческого здоровья и управления его сохранением в процессе образования); деятельностно-результативный (практические действия по планированию, обеспечению, мотивации и контролю здоровьесохранения школьников, что требует усовершенствования совокупности умений, связанных с реализацией управленческих функций, и*

предполагает использование активно-дискуссионных форм и методов образования и самообразовательную работу).

Ключевые слова: руководитель, общеобразовательное учебное заведение, здоровьесохраняющая деятельность, технология, этапы.

Gres O.V. Technological stages of the health-preserving activity of the head of the general educational institution. *The stages of the technology for the implementation of health-preserving activities by the manager of the general educational institution (GEI) were substantiated, namely: orientational (the development of the orientation of the manager of the GEI for the implementation of health-preserving activities, which is facilitated by familiarization of managers with the most important problems and experience of health development through education and comprehensive promotion of teacher training with considering his personal needs and interests); cognitive (strengthening of the epistemological potential of the manager by systematization and generalization of professionally significant knowledge and ideas about the basics of human health and management of its preservation in the process of education); activity-productive (practical actions to plan, ensure, motivate and control the health-preserving of schoolchildren, which requires improvement of the set of skills associated with the implementation of management functions, and involves the use of active-discussion forms and methods of education and self-educational work).*

Keywords: a manager, general educational institution, health-preserving activity, technology, stages.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних соціально-культурних умовах висувуються досить високі вимоги до професійної компетентності керівників освіти, зокрема керівника загальноосвітнього навчального закладу (ЗНЗ), що викликано потребами реалізації державної освітньої політики, орієнтованої на реформування й модернізацію галузі освіти, сутнісне оновлення змісту та структури діяльності навчальних закладів.

Одним із найважливіших аспектів професійності керівника ЗНЗ є його спроможність ефективно й самостійно розв'язувати різноманітні завдання в галузі здоров'язбереження школярів. Це зумовлено тим, що саме від керівника безпосередньо залежить утілення таких значущих аспектів педагогіки здоров'я, як: організація педагогічного процесу, спрямованого на збереження та зміцнення здоров'я школярів; спонукання й мобілізація як окремих учителів,

так і педагогічного колективу в цілому до вирішення завдань здоров'язбереження учнів; стимулювання шкільних педагогів до розвитку свідомого ставлення до власного здоров'я, щоб учитель слугував взірцем ведення здорового способу життя.

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Вивчення наукових джерел свідчить про те, що проблема здоров'язберігаючої діяльності керівника ЗНЗ досліджується в контексті валеологізації освітнього середовища як фактора підвищення ефективності навчально-виховного процесу (Т. Волченська, Т. Савустьяненко, Л. Татарнікова, Г. Тушина, С. Шмалей), розвитку здоров'я особистості через освіту, формування культури здоров'я, здорового образу життя школярів (Н. Бібік, Т. Бойченко, О. Вакуленко, В. Горащук, Т. Єрмакова, Г. Зайцев, С. Закопайло, О. Іонова, С. Кириленко, С. Кондратюк, В. Кузьменко, С. Лапаєнко, О. Лукашенко, С. Омельченко, В. Оржеховська, О. Савченко) [1-6].

Здоров'язберігаюча діяльність керівника ЗНЗ як невід'ємний складник його управлінсько-педагогічної діяльності забезпечує створення істотних обставин і чинників, усвідомлену взаємодію адміністрації, педагогічного колективу, усіх структурних підрозділів закладу для реалізації освітніх цілей і цілей збереження здоров'я особистості, тобто для підготовки освічених і здорових випускників школи. Структурними компонентами здоров'язберігаючої діяльності керівників ЗНЗ є: мотиваційно-ціннісний (усвідомлення значущості й ціннісне ставлення педагога до здоров'язберігаючої діяльності); когнітивний (сукупність знань про основи розвитку здоров'я особистості через освіту та засади управління закладом із позиції здоров'язбереження); процесуальний (сукупність професійних умінь, пов'язаних із реалізацією управлінських функцій при здійсненні здоров'язберігаючої діяльності); рефлексивний (рефлексія й корекція результатів власної діяльності, здатність до самоосвіти й саморозвитку) [1].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Водночас питання технології організації здоров'язберігаючої діяльності керівника ЗНЗ висвітлено у психолого-педагогічній науці недостатньо.

Формулювання цілей статті. *Метою статті є обґрунтування технологічних етапів здоров'язберігаючої діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу.*

Виклад основного матеріалу дослідження. Із урахуванням суті та структури здоров'язберігаючої діяльності керівника ЗНЗ [1], а також досвіду роботи з педагогами-управлінцями виділено такі основні технологічні етапи здійснення здоров'язберігаючої діяльності керівника ЗНЗ: орієнтаційний, пізнавальний та діяльнісно-результативний.

Так, провідним завданням *орієнтаційного етапу* є розвиток спрямованості керівника ЗНЗ на здійснення здоров'язберігаючої діяльності, що зумовлено такими чинниками, як недостатня орієнтація деяких педагогів у діяльності здоров'язберігаючого характеру, неповна сформованість настанов, потреб, зацікавленості управлінців у реалізації завдань здоров'язбереження.

Спонуканням особистісного прийняття керівником ЗНЗ необхідності самозмінювання як особливого роду професійної діяльності, переведення зовнішніх стимулів у внутрішні мотиви, що складають основу і регулюють засвоєння знань і набуття вмінь здійснення здоров'язберігаючої діяльності, сприяє змістово-якісне проведення всіх заходів (нарад, бесід, науково-практичних конференцій і семінарів, педагогічних читань, шкіл передового досвіду та педагогічної майстерності тощо), спрямованих на ознайомлення з найважливішими проблемами розвитку здоров'я через освіту та досвідом у галузі здоров'язбереження; усебічне сприяння підвищенню кваліфікації управлінця (моральне заохочення, матеріальне стимулювання, надання методичного дня, можливостей стажування та безпосереднього професійно-педагогічного спілкування тощо) з урахуванням його особистісних потреб, якостей, здібностей.

Пізнавальний етап орієнтований на посилення гносеологічного потенціалу управлінця, тобто систематизацію й узагальнення професійно значущих знань і уявлень про управління процесами збереження людського здоров'я через освіту.

Як когнітивна основа й центральне ядро базису здоров'язберігаючої діяльності сформована система знань перетворюється на переконання й є керівництвом до усвідомлених практичних дій.

Діяльнісно-результативний етап складають практичні дії з реалізації управлінського циклу здоров'язберігаючої діяльності.

Із урахуванням основних функцій управлінської діяльності керівника ЗНЗ визначено такі дії управлінця:

– планування, що вимагає аналізу реальних і потенційних можливостей закладу, його підрозділів, взаємозв'язків школи із соціальним середовищем та визначення на цій підставі цілей, узгодження основних і допоміжних завдань із збереження здоров'я суб'єктів педагогічного процесу; розробки поточних і стратегічних планів оздоровчої роботи закладу; проектування здоров'язберігаючих заходів, форм і методів, прогнозування наслідків їх застосування;

– забезпечення – координаційно-організаційне сприяння досягненню поставлених цілей здоров'язбереження при заданих обмеженнях ресурсів (часових, фінансово-матеріальних, інформаційних, людських тощо), що визначається такими основними параметрами: кадрове (підбір і розстановка кадрів відповідно до завдань здоров'язбереження; створення тимчасових творчих колективів, спеціальних служб і підрозділів, досягнення узгодженості їх роботи); матеріально-технічне (утримання будівлі, приміщень відповідно до санітарно-гігієнічних норм, налагодження системи харчування та медичного обслуговування учнів, оснащення фізкультурного залу необхідним спортивним обладнанням й інвентарем тощо) та навчально-методичне (гігієнічно-доцільна організація освітнього процесу, навчання учнів основам здоров'я, фізично-

оздоровче виховання та просвітницька робота зі школярами, спрямована на формування здорового способу життя; розробка і впровадження освітніх засобів, форм, методів оздоровчого спрямування) забезпечення;

– мотивація – позитивний вплив управлінця на підлеглих, спонукання педагогічного колективу і шкільних служб до вирішення завдань збереження здоров'я учнів, що передбачає налагодження сприятливого психолого-емоційного клімату в закладі, вивчення й урахування поглядів, інтересів, сподівань працівників, підтримку ініціативи та заохочення творчих пошуків педагогів щодо вдосконалення освітньо-оздоровчої роботи;

– контроль оздоровчої роботи закладу як елемент зворотного зв'язку управлінських дій, виявлення ступеню відповідності результатів роботи прийнятим рішенням, унесення відповідних коректив у раніш розроблені плани здоров'язбереження школярів.

Оволодіння керівниками ЗНЗ технологією здійснення здоров'язберігаючої діяльності передбачає належний рівень інформаційного супроводу (забезпечення нормативними документами, психолого-педагогічними джерелами, банком сучасного передового педагогічного досвіду здоров'язбереження тощо), проведення цільових семінарів-практикумів із використанням форм і методів (тренінги, ділові ігри, тематичні дискусії, моделювання та програвання педагогічних ситуацій, виконання вправ на самоконтроль і саморегуляцію психічного стану тощо), що максимально наближують процес пізнання до реальної професійної діяльності керівника ЗНЗ, спрямовані на партнерську взаємодію й інтерактивність освіти.

Удосконалення знань і вмінь вимагає також здійснення педагогами-управлінцями самоосвітньої роботи, спрямованої на самостійне, добровільне, самокероване, неперервне засвоєння сучасних оздоровчих освітніх ідей і підходів, оновлення й набуття нових знань і досвіду, що уможлиблює вдосконалення професійних та особистісних якостей і вмінь і тим самим сприяє практичному вирішенню завдань здорового розвитку школярів через освіту.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок.

Обґрунтовано технологію (орієнтаційний, пізнавальний, діяльнісно-результативний етапи) здійснення керівниками ЗНЗ здоров'язберігаючої діяльності, яка передбачає: розвиток спрямованості керівника ЗНЗ на реалізацію здоров'язберігаючої діяльності; посилення гносеологічного потенціалу управлінця (систематизація й узагальнення професійно значущих знань і уявлень про основи людського здоров'я та управління його збереженням у процесі освіти); практичні дії з планування, забезпечення, мотивації та контролю здоров'язбереження школярів.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо в дослідженні ефективності визначеної технології здійснення керівниками ЗНЗ здоров'язберігаючої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гресь О. В. Суть і структура здоров'язберігаючої діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів / О.В. Гресь // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології : зб. наук. пр. – Херсон : Херсонський національний технічний університет, 2015. – Вип. 1(12). – Т.3 – С. 18-21.
2. Гресь О. В. Педагогічні умови організації здоров'язберігаючої діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу / О. В. Гресь // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. – Харків : ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2015. – № 10. – С. 11-17.
3. Іонова О.М. Салютогенетичний підхід до підготовки майбутніх педагогів / О.М.Іонова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. пр. – Харків: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2015. – № 2. – С.34-42.
4. Іонова О.М. Здоров'язбереження особистості як психолого-педагогічна проблема / О.М.Іонова, Ю.С.Лук'янова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. пр. – Харків: ХДАДМ, 2009. – № 1. – С.69-72.
5. Іонова О.М. Фактори ризику здоров'я сучасних школярів / О.М. Іонова // Актуальні питання навчання та виховання особистості: зб. наук. статей. – Харків: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2008. – С.27-38.
6. Формування здоров'я особистості в умовах навчального закладу: навчальний посібник [Бойчук Ю.Д., Васильєва К.І., Гринь Л.В., Єрмаков С.С.,

Єрмакова Т.С., Іонова О.М., Лозова В.І., Лукашенко О.М., Лук'янова Ю.С., Омельченко О.В., Прусик Катерина, Прусик Кристофф, Русланов Д.В.]. – Харків: ХДАДМ, 2012. – 146 с.